



Proiect: **IMPLICARE PRIN ACȚIUNI DE ADVOCACY ȘI AUTO-REPREZENTARE**

Proiect implementat de A.O. Keystone Moldova cu
suportul IM Swedish Development Partner

INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

SCOPUL proiectului:

Promovarea unei participări incluzive a persoanelor cu dizabilități în societate prin dezvoltarea abilităților lor de auto-reprezentare și prin capacitatea organizațiilor / grupurilor de părinți ai persoanelor cu dizabilități





1. Dezvoltarea și consolidarea, până la finele anului 2017, a unei rețele a auto-reprezentanților, constituită din cel puțin 80 membri din diferite regiuni ale țării

2. Dezvoltarea până la finele anului 2017, a unei platforme naționale a părinților, constituită din membrii a cel puțin 16 organizații ale părinților

3. Suport organizațiilor societății civile din Republica Moldova, active în domeniul dizabilității, în creșterea calității și durabilității serviciilor lor

4. Dezvoltarea A.O. Keystone Moldova în conformitate cu strategia organizației

PARTENERIATE

- Persoane cu dizabilități din diferite regiuni ale țării;
- Părinți, rude și persoane de suport ale persoanelor cu dizabilități;
- Organizațiile societății civile active în domeniul dizabilității din RM;
- Alianța Organizațiilor Persoanelor cu Dizabilități (AOPD);
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;
- Structurile Teritoriale de Asistență Socială din 10 raioane și 5 sectoare din mun. Chișinău;
- Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității;
- Oficiul Avocatului Poporului;
- Clinicile Municipale stomatologice / Chișinău;
- Compania Națională de Asigurări în Medicină;
- Centre de Sănătate din 10 raioane și 4 sectoare din Chișinău;
- Oficiul ONU pentru drepturile omului în Moldova.



PERIOADA DE IMPLEMENTARE:

August – Decembrie 2014

Martie 2015 – Decembrie 2017



REZULTATELE PROIECTULUI – obiectiv 1



- **Rețea neformală a auto-reprezentanților creată în 2016.** *10 grupuri de auto-reprezentare din 10 raioane ale țării au semnat Rezoluția privind crearea rețelei;*
- **Cel puțin 130 auto-reprezentanți din 9 raioane capacitați** în cunoașterea și revendicarea drepturilor persoanelor cu dizabilități; interacțiunea cu factorii de decizie; stabilirea de parteneriate cu actorii comunitari; implicarea în procese decizionale la nivel individual, comunitar și național; sensibilizarea opiniei publice cu privire la persoanele cu dizabilități ca membri cu drepturi egale etc.;
- Cel puțin 7 grupuri de auto-reprezentare **interacționează cu factori de decizie** la nivel comunitar și național;
- Membrii grupurilor de auto-reprezentare participă în **consultarea politicilor publice** în domeniul dizabilității (*Programul Național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități 2017-2022, Strategiile de Incluziune Socială a persoanelor cu dizabilități din raioanele Ungheni, Fălești, Călărași*);
- Autoreprezentanții **vorbesc în nume propriu și în numele altor persoane cu dizabilități**, inclusiv în cadrul unor evenimente naționale și internaționale (*evenimente internaționale: Clinton Global Initiative/ SUA, Conferința internațională a auto-reprezentanților / Madrid, Întâlnire cu membrii Parlamentului European / Bruxelles*);

- Grupurile de auto-reprezentare realizează **acțiuni de advocacy** la nivel comunitar (*înaintează petiții către autorități, participă la ședințe cu reprezentanții autorităților publice, utilizează sursele mass-media, monitorizează modul în care diverși actori comunitari abordați răspund acțiunilor de advocacy etc.*).
- Auto-reprezentanții **sensibilizează opinia publică** cu privire la persoanele cu dizabilități ca membri cu drepturi egale în comunitate (*prin utilizarea surselor mass-media; prin participare, alături de alți membri ai comunității, la evenimente organizate în localitate; implicare în campanii media de sensibilizare; realizare de expoziții foto tematice; flash-mob-uri; spectacole de teatru-forum etc.*);
- Autoreprezentanții **își revendică drepturile** la muncă, educație, servicii de sănătate, participare în viața politică, libera exprimare, participare la viață culturală și sport, familie și alte drepturi (*exemple: aproximativ 16% au fost angajați în câmpul muncii; 13% au beneficiat de servicii de sănătate și de reabilitare medicală; cca. 2/3 dintre autoreprezentanți au beneficiat de diferite forme de instruire neformală; 2 tineri au întemeiat o familie etc.*);
- Auto-reprezentanții aplică abilități învățate de **traie independent** (*se implică în activități generatoare de venituri, fac singuri cumpărături, își ridică alocația pentru dizabilitate, se adresează medicilor de familie, își procură și administrează medicamente, participă în lucrări casnice etc.*);
- Auto-reprezentanții **socializează** (*pentru marea majoritate socializarea este o experiență nouă*).

REZULTATELE PROIECTULUI – obiectiv 2

- 1. Părinții persoanelor cu dizabilități din RM acționează împreună pentru îmbunătățirea calității vieții familiilor lor;**
- 2. Cadrul legal-normativ în domeniul dizabilității îmbunătățit;**
- 3. Politicile de dizabilitate promovate de Keystone Moldova în calitate de membru ai diferitor alianțe – AOPD, APSCF, EASPD**
- 4. Persoanele cu dizabilități și familiile acestora au acces sporit la servicii comunitare**

Părinții persoanelor cu dizabilități din RM acționează împreună pentru îmbunătățirea calității vieții familiilor lor

- ❑ **21 petiții** depuse de către 19 ONG / grupuri de părinți ai persoanelor cu dizabilități în adresa autorităților publice din Republica Moldova, dar și în adresa Comitetului ONU pentru Drepturile Femeilor pentru modificarea / îmbunătățirea cadrului legal național în domeniul dizabilității
- ❑ **7 adresări în CPEDAE** (Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității) privind cazurile de discriminare a persoanelor cu dizabilități și familiilor lor. Dintre ele - 2 cazuri sunt reprezentate în instanțele naționale de judecată
- ❑ **89 ședințe** cu reprezentanții autorităților publice centrale și locale pentru modificarea cadrului legal în domeniul dizabilității, pentru accesarea serviciilor sociale și altor servicii publice pentru persoanele cu dizabilități și familiile lor

- ❑ *Cel puțin 9 apariții în mass-media a subiectelor parvenite de la părinții persoanelor cu dizabilități*
- ❑ *Aproximativ 100 adresări către reprezentanții autorităților publice din țară privind diferite aspecte (accesarea serviciilor sociale și altor servicii publice, plângeri privind încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și a familiilor lor etc.)*
- ❑ *3 proiecte privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități implementate de către OSC locale, active în domeniul dizabilității (granturi mici)*

NOTĂ: aceste activități au fost posibile datorită sesiunilor de informare și capacitate continuă oferită părinților persoanelor cu dizabilități în cadrul proiectului. **Peste 3000 persoane au fost informate** despre Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, legislația RM în domeniul dizabilității, serviciile sociale destinate persoanelor cu dizabilități din țară, dezvoltarea unei OSC și asigurarea calității și durabilității serviciilor prestate, advocacy, rolul părinților în susținerea traiului independent a persoanelor cu dizabilități etc.)

Cadrul legal-normativ în domeniul dizabilității îmbunătățit



- 1. Legea 156/1998 privind sistemul public de pensii modificată** (inclusiunea în stagiul de cotizare a perioadei necontributive de îngrijire a unui copil cu dizabilitate severă sub vârsta de 18 ani de către unul dintre părinți, tutore, curator, pînă la angajarea în funcția de asistent personal [Art.5 al.(2), lit.d] în vigoare 01.01.17]
- 2. Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022** include propunerile de a îmbunătăți calitatea serviciilor medicale și a spori accesul la acestea pentru familiile în care sunt persoane cu dizabilități (HG – 723 din 08.09.2017)
 - servicii stomatologice pentru persoanele cu dizabilități;
 - eliberarea foilor sanatoriale copiilor cu vârsta 16-18 ani;
 - asigurarea accesibilității fizice a instituțiilor medicale;
 - majorarea procentului de compensare a medicamentelor din grupele neurologice, astmatice, includerea consumabilelor (scutece) în lista medicamentelor compensate;
 - crearea serviciului de suport psihologic pentru părinții și rudele pers. cu dizabilități;
 - crearea echipelor mobile din medici specialiști la nivel de raion, care să ofere consultanță și ajutor medical la domiciliul persoanelor cu dizabilități severe;
 - extinderea numărului de Centre Comunitare de Sănătate Mentală;

3. **Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală” modificat:** poate fi angajat în calitate de asistent personal (!) părintele copilului cu dizabilități severe, care beneficiază de concediu de maternitate sau de concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani și (!) unul din membrii familiei sau rudele beneficiarului care a atins vîrsta standard de pensionare conform prevederilor legislației în vigoare) (HG Nr. 314 din 23.05.2012 cu modificările de rigoare)
4. **Modificări ale Codului Civil și a altor legi ale RM privind tutela și curatela asupra persoanelor cu dizabilități** (Legea № 66 din 13 aprilie 2017).
5. **Curriculum-urile și Suporturile de curs pentru formare inițială și continuă a asistenților personali aprobate** (Ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, nr. 218 din 24.11.2016)

Acțiuni de advocacy privind îmbunătățirea cadrului legal inițiate, dar care, la etapa actuală, nu s-au soldat cu modificarea cadrului legal-normativ

Subiecte de interes:

1. Includerea în stagiul de cotizare a unuia dintre părinți a perioadei necontributive (1999 – 2017) de îngrijire a unei persoane cu dizabilitate severă (*Modificarea Legii 156/1998 privind sistemul public de pensii*)
2. Finanțarea Serviciului social "Asistență personală" din bugetul de stat; păstrarea alocației pentru îngrijire, însoțire și supraveghere pentru părinți / îngrijitori în cazul în care sunt angajați în calitate de asistent personal. (*Modificarea Regulamentului-cadru privind serviciul social „Asistență Personală” / HG Nr. 314 din 23.05.2012*)
3. Includerea persoanelor cu dizabilități severe din copilărie în categoria persoanelor întreținute, astfel încât membrii familiilor din care fac parte aceste persoane să poată beneficia de scutire de impozit pe venit pentru persoana întreținută (*Modificarea Codului Fiscal al RM art. 35, para. 2, pct. b*)
4. Includerea familiilor care au în îngrijire persoane cu dizabilitate severă în categoria persoanelor care pot beneficia de ajutor social (*Modificarea Legii 133-XVI din 13.06.2008 cu privire la ajutorul social*)
5. Facilități privind timpul de muncă și timpul de odihnă pentru persoanele cu dizabilități, dar și pentru angajații care au în familie persoane cu dizabilități (*Modificarea Codului Muncii / Titlul IV “Timpul de muncă și timpul de odihnă”(capitolul I, II - înlesniri).*)

Politicile de dizabilitate promovate de Keystone Moldova în calitate de membru ai diferitor alianțe – AOPD, APSCF, EASPD



În observațiile finale ale **Comitetului ONU** se regăsesc recomandările societății civile, la formularea cărora au contribuit membrii echipei de implementare a Proiectului "Implicare prin acțiuni de advocacy și auto-reprezentare". Toate recomandările au fost elaborate în baza problemelor identificate în procesul de implementare a proiectului.

1. Observațiile finale ale **Comitetului ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități**, referitoare la raportul inițial al Republicii Moldova (2017);
2. Observațiile finale ale **Comitetului ONU pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale**, referitoare la raportul al treilea al Republicii Moldova (2017);
3. Observațiile finale ale **Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului**, referitoare la rapoartele 4 și 5 a Republicii Moldova (2017)
4. Observațiile finale ale **Comitetului ONU pentru Drepturile Omului**, referitoare la raportul al treilea al Republicii Moldova (2016)

<http://www.ohchr.org/EN/Countries/ENACARegion/Pages/MDIndex.aspx>

Persoanele cu dizabilități și familiile acestora au acces sporit la servicii comunitare

- 1. Persoanele care îngrijesc de adulții cu dizabilități severe sunt asigurate cu polițe medicale / Chișinău**
- 2. Familiile care au persoane cu dizabilități accesează servicii sociale, educaționale, medicale și alte servicii publice la nivel comunitar.**

NOTĂ: numărul acestor familii nu a fost monitorizat, întrucât acest indicator nu a fost inclus în obiectivele proiectului.

REZULTATELE PROIECTULUI – obiectiv 3

24 organizații ale societății civile din Republica Moldova, care activează în domeniul promovării și protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități, **capacitate cu privire la creșterea calității și durabilității serviciilor lor.**

Subiecte de interes:

- Acreditarea prestatorilor de servicii sociale din Republica Moldova;
- Achiziții publice a serviciilor sociale în Republica Moldova (contractare socială);
- Bugetarea participativă în domeniul protecției sociale din Republica Moldova.